

DÚHA

5/2018
ročník XVIII.

Dátum vydania: 5.11.2018

Cena: 0 €

Sociálny časopis pre nevidiacich
a slabozrakých občanov

Obsah

Úvodník	3
Aktuálne	4
Učenie hrou v každom veku a aj so zrakovým postihnutím.....	4
Cesta svetla zaznamenala rekordy	7
Spravodajstvo	8
Biele palice na cestách	8
Poďakovanie a výzva: Napíšte do kroniky!	10
Ospravedlnenie.....	10
Radíme a pomáhame	11
Prijaté zmeny v zákone o kompenzácií.....	11
Prehľad príspevkov na kompenzáciu	17
Nová úprava dôchodkového veku	19
Boli sme pri tom	21
Piatok s logom Bielej pastelky.....	21
Rozhovor	25
Slovo do bitky? Záber, ktorý ma chytil za srdce.....	25
Novinky a tipy	28
Podcasty – sledujeme audio seriály	28
Predstavujeme	31
Dá sa naučiť psa správne a samostatne sa rozhodnúť?	31
Pozvánky	35
Pozvánka pre tvorivých.....	35
Dúhovka	38
Biblia pre slabozrakých a nevidiacich	39
Tyfloart 2018 po prvý raz vo Vsetíne	40
V Sečovciach umenie prekonávalo generačné rozdiely.....	41
Slepecké trapasy	44
Sedemdesiat rokov mala.....	48

Úvodník

Milí čitatelia,

Už vieme, ako počas dňa Bielej palice pochodili vodiči na cestách. Máme aj najnovšie informácie o vyzbieraných peniazoch v celoslovenskej zbierke Biela pastelka. Ak držíte v rukách a prečítate si (alebo po novom aj vypočujete) novučičku Dúhu, dozviete sa aj vy.

V októbrovom čísle sme pre vás pripravili opäť užitočné informácie z legislatívy – vraciame sa k novému znenie zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, prinášame prehľad príspevkov na kompenzáciu i informácie o novej úprave dôchodkového veku.

V Dúhe nájdete aj kompletný návod na sledovanie podcastov, vysvetlenie, čím môžu byť užitočné, ako aj to, ktoré aplikácie umožňujú sledovať podcasty s čítačom obrazovky.

Keďže počet fotografií odoslaných do tohtoročnej súťaže Cesta svetla má ďalší rekord (a prišli aj fotografie zo zahraničia), oslovili sme a pripravili sme pre vás aj rozhovor na túto tému s jedným z členov poroty Mariánom Horaničom. Okrem iného sa nám napríklad zdôveril, ktorá fotografia ho v predchádzajúcich ročníkoch ozaj chytila za srdce.

Prostredníctvom rozhovoru a súhrnu praktických informácií vám predstavujeme i Výcvikovú školu pre vodiace a asistenčné psy o.z. Aké to je, cvičiť vodiacich psov a čím sa títo havkáči líšia od tých bežných nám porozprávala odborná riaditeľka Jarmila Virágová.

V Dúhovke okrem spravodajstva nájdete aj obľúbené Trapasy. A pozývame vás aj do Nitry na veľké stretnutie pre tvorivých s názvom Vianočná poetika z našich rúk, ktoré sa uskutoční na prelome novembra a decembra.

Prajem za celú redakciu pekné a pohodové čítanie.

Halka Tytykalová, (tytykalova@unss.sk, duha@unss.sk), FOTO: archív autorky.

Aktuálne

Učenie hrou v každom veku a aj so zrakovým postihnutím

Spočítat' až päťciferné čísla v priebehu niekoľkých sekúnd, zlepšiť pozornosť a koncentráciu, jednotlivé druhy pamäte, zvýšiť rýchlosť a presnosť reakcií, budovať líderské schopnosti, rozvíjať kreatívne a logické myslenie, cibriť zmysly a intuíciu, zdokonaľiť jemnú a hrubú motoriku, priestorovú orientáciu či schopnosť riešiť problémy. To všetko sa dá osvojiť a zlepšiť v programoch ktoré realizuje Akadémia mentálnych algoritmov.

Krajské stredisko Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) Košice prichýlilo pod svoju strechu občianske združenie s názvom Akadémia mentálnych algoritmov, ktoré je členom medzinárodnej siete značky AMAKIDS - Academy of brain development. Zameriava sa na vzdelávanie a osobnostný rozvoj detí a mládeže.

Program Mentálna aritmetika podľa AMAKids je účinný nástroj na stimuláciu intelektuálneho rozvoja a tréningu mozgu na rýchlejšie vnímanie a spracovanie informácií. Podstata ostáva zachovaná, mení sa „len“ spôsob podávania vedomostí.

„Mentálna kalkulačka je technika, ktorú si človek osvojil pri používaní prvých počítadiel v histórii. Zmienka o počítadlách je už v Mezopotámii, v starom Egypte,“ hovorí koordinátor projektu AMAKIDS Michal Mikulaško.

Počítadlo ako také bolo počítač a teda staroveká technológia na kontrolu a riadenie zdrojov. Ten, kto ovládal tieto technológie, napredoval vo vývoji svojej spoločnosti. „Môžeme teda konštatovať, že mechanické počítadlo je predchodcom dnešných počítačových technológií. Aj dnes platí, že kto ovláda tieto technológie je na čele spoločnosti a jeho postavenie je vysoko oceňované,“ dodáva Mikulaško. Dnešní päťdesiatnici si pamätajú počítadlo ruského typu, ktoré sa volalo sčoty. No dnes ich poznáme niekoľko, napríklad čínske a japonské. Práve japonské je podľa Mikulaška pre človeka najintuitívnejšie. Nazýva sa Soroban. „Jeho používaním sa človek naučí neštandardne rýchlo počítat' a to je vedľajší efekt toho čo človek týmto tréningom mozgu posilňuje,“ vysvetľuje Mikulaško.

Vzdelávanie interaktívne a prostredníctvom hier

Edukačný program AMAKIDS je rozdelený na dva tematické celky a šesť úrovní, pričom každá z nich má dve fázy - mechanickú a mentálnu.

V tej počítačovej využívajú záujemcovia Abakus, t. j. mechanické počítadlo s farebnými kamienkami, ktoré poznali už starí Gréci. Dôvodom, prečo sa táto pomôcka používa, nie je len cvičenie jemnej motoriky zápästia, ale aj stimulácia jednotlivých zmyslov a koordinácia pohybov prstov. Tá aktivizuje centrá vyššej nervovej aktivity v mozgovej kôre, čo prispieva k rozvoju reči a logického myslenia.

Osvojenie schopnosti používať súčasne obe ruky vedie k vytváraniu veľkých zásob trvalých neurónových prepojení medzi pravou a ľavou hemisférou. A práve to umožní plnohodnotne používať všetky dostupné rezervy v mozgu – nielen ľavej hemisféry, s ktorou sa uspokojí náš štátny vzdelávací systém. Väzba na mechanický Abakus sa postupne oslabuje, stimuluje sa vlastná predstavivosť, takže človek posúva kamienky na počítadle už len v myslí.

Stačí 15 minút denne a po dvoch – troch mesiacoch driny zvládnete zapájať obe hemisféry mozgu a mentálnu aritmetiku máte v malíčku.

Komu je program AMAKids určený?

Program funguje celoročne a zameriava sa hlavne na deti od 4 do 16 rokov, pričom lekcie prebiehajú v skupinách maximálne 12 osôb zostavených podľa veku alebo individuálne. V programe sa používa jedinečná počítačová aplikácia a metodické materiály a pomôcky.

Základom sú individuálne domáce úlohy s individuálnou kontrolou a štatistikou každého účastníka a, samozrejme, striedanie aritmetických cvičení so zábavnými aktivitami na rozvoj pozornosti a pamäti. Motivácií nedovolia vychladnúť súťaže a olympiády a špeciálne vyškolení lektori. Na získanie certifikátu o úspešnom absolvovaní programu je potrebné absolvovať 2 x 30/45 minútové lekcie raz týždenne a každodenné aspoň 15-minútové domáce cvičenie.

„Účastníkom programu sa môže stať každý kto má záujem pracovať na svojom intelektuálnom potenciále a udržiavať tak svoju mentálnu kondíciu. Program je prispôsobený deťom, dospelým, ľudí so zdravotným postihnutím nevynímajúc,“ objasňuje Michal Mikulaško a pokračuje: „V podstate sa môže prihlásiť každý, komu jeho mentálna úroveň dovolí pracovať s číslami a používať počítadlo. Naši lektori a špeciálni odborníci sa snažia prispôsobiť program každému. V procese využívajú účastníci hmat, sluch a zrak,“ dodáva.

Veľkou výhodou programu je, že práve hmat je prvý zmysel, prostredníctvom ktorého si účastníci (či vidiaci, či nevidiaci) osvojujú množstvo a hodnotu kamienkov na počítadle. V edukačnom procese sa zlepšuje prstová technika, ktorá je zodpovedná za návyky a asociáciu číselných hodnôt a aritmetických operácií. Účastníci následne zapoja druhý zmysel, a to sluch, čím sa podporuje vizualizácia a činnosť mozgu.

Pilotný projekt

V októbri sa na Krajskom stredisku ÚNSS Košice spúšťa pilotný projekt. Použitie metodických materiálov aj pre ľudí so zrakovým postihnutím sa bude postupne vyhodnocovať a prispôsobovať nevidiacim a slabozrakým záujemcom. Pre nich je na krajskom stredisku vyškolený lektor, ktorý ich bude sprevádzať programom (aplikáciou a sedeniami raz týždenne). Samozrejme, domáca príprava je – tak ako pri akomkoľvek vzdelávaní – nevyhnutná.

Ak máte záujem Akadémiu mentálnych algoritmov absolvovať, hláste sa u koordinátora v centre Michala Mikulaška (e-mailom na info@amakids.sk alebo telefonicky na 0944 647 415) alebo u koordinátorky v UNSS Zuzany Mihályovej (e-mailom na mihalyova@unss.sk alebo telefonicky na 0905 490 645).

Vekové obmedzenie je zamerané na úroveň, podľa ktorej nevidiaci pozná čísla a rozumie aritmetickým operáciám. Následne je otestovaný a pripravený tréningový plán. Cenová politika je závislá od individuálnych kritérií, ale prví účastníci programu budú uhrádzať 25 eur za štyri týždne.

Dušana Blašková

V októbri sa na Krajskom stredisku ÚNSS Košice spúšťa pilotný projekt. Použitie metodických materiálov aj pre ľudí so zrakovým postihnutím sa bude postupne vyhodnocovať a prispôsobovať nevidiacim a slabozrakým záujemcom. FOTO – WWW.AMAKIDS.SK

Cesta svetla zaznamenala rekordy

**Spolu 203 fotografií od 47 autorov a súťažiaci zo zahraničia.
Tohtoročná fotografická súťaž Cesta svetla je veľkou výzvou.**

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) každoročne vyhlasuje fotografickú súťaž pod názvom Cesta svetla. Touto aktivitou oslovuje už pätnásty rok nielen fotografov (profesionálnych i amatérskych, umelcov so zrakovým postihnutím, ale aj bez neho), no aj širokú verejnosť.

Tej predstavujú najzaujímavejšie snímky prostredníctvom viacerých expozícií usporadúvaných naprieč Slovenskom a formou stolového kalendára.

Odborná porota v zložení Miroslav Zaťko (predseda komisie a profesionálny fotograf), Ján Miškovič (takisto profesionálny fotograf) a Marián Horanič (zástupca organizátora) sa tento rok stretla 18. októbra v priestoroch ÚNSS, aby posúdila celkovo 203 fotografií od 47 autorov.

Ide o rekordnú účasť, pričom fotografie do súťaže pricestovali nielen zo Slovenska, ale aj z Poľska, z Maďarska a z Česka. Mená víťazov a ich fotografie budú zverejnené na webovej stránke únie www.unss.sk.

Viac sa dočítate v našom rozhovore s Mariánom Horaničom na str 25.

(red)

Spravodajstvo

Biele palice na cestách

Na pondelok 15. októbra Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) pripravila deviaty ročník dopravno-osvetovej akcie Deň bielej palice. Najdisciplinovanejší sa ukázali vodiči z Banskobystrického kraja.

Prísny okom na vodičov na slovenských cestách dozerali počas tohtoročného dňa Bielej palice hliadky z Policajného zboru a Mestskej polície v 51 mestách na celkovo 60 priechodoch pre chodcov.

Každého z nich zastavili, pochválili, alebo bez pokuty poučili, obdarovali letákom či voňavým autíčkom.

Horšie ako vlani

Ako najdisciplinovanejší sa ukázali vodiči z Banskobystrického kraja, kde na bielu palicu nereagovalo len 12,2 percenta motoristov. Vstúpiť do svedomia by si mali tí, ktorých uniformovaní príslušníci zastavili v Košickom kraji, pretože až 30,1 percenta nedalo nevidiacemu na priechode pre chodcov prednosť.

Oproti predchádzajúcemu ročníku organizátori zaznamenali zhoršenie. Celkovo 21,1 percenta vodičov nedodržalo zákon a nesprávne reagovalo na bielu palicu.

Vlani sa informačné letáky a osviežovače vzduchu do auta rozdávali celkovo na 54 priechodoch pre chodcov v 47 mestách. Deň bielej palice 2017 dopadol najhoršie pre Bratislavský kraj (27,4 percenta), najzodpovednejšie sa jazdilo v Košickom kraji (12,7 percenta). Celkovo podľa minuloročnej štatistiky 18,3 percenta áut nedalo chodcom s bielou palicou po signalizácii prednosť na priechode.

Sledovali aj bariéry

Organizátori sa zamerali aj na osvetu v oblasti architektonických bariér, opierali sa pri tom o vyhlášku č. 532/2002 Z. z. Takmer štyri hodiny tak kontrolovali v užšom centre Bratislavy prístupnosť verejných priestranstiev pre ľudí so zrakovým postihnutím.

Za ten čas identifikovali 25 vozidiel, ktoré parkovali na umelých vodiacich líniách. Vodiči boli poučení a dostali informačný leták.

Išlo najmä o vozidlá zásobovania, ktoré vzhľadom na viaceré faktory nemali vo väčšine prípadov inú možnosť.

Žiadne autá, žiadne reklamné pútače ani žiadne iné bariéry vo vybranom čase v danej lokalite kontrolóri nespozorovali.

Podrobnejšie informácie a štatistiky sú zverejnené na stránke www.unss.sk v sekcii Novinky.

(db, red)

Prísny okom na vodičov na slovenských cestách dozerali počas tohtoročného dňa Bielej palice hliadky z Policajného zboru a Mestskej polície v 51 mestách na celkovo 60 priechodoch pre chodcov. FOTO – ÚNSS

Signalizácia bielou palicou. FOTO – ÚNSS

PodĎakovanie a výzva: Napíšte do kroniky!

Iba čísla nestačia. Máte aj vy nejaký zážitok z tohtoročnej akcie? Určite ho pošlite.

Ďakujeme vám všetkým, ktorí ste po Bielej pastelke aj tohto roku našli v sebe silu uskutočniť ďalšiu celoslovenskú akciu. Treba sa poďakovať vám, milí krajskí koordinátori, figuranti, zapisovatelia a informátori, ktorí ste pre dobrú vec obetovali svoj čas a podučili vodičov, čo robiť, keď nevidiacich zočia na priechode.

Donieslo sa nám, že sem-tam sa ulicami ozývalo aj trúbenie. Tiež, že blikanie a gestikulácia ešte nie sú celkom historickým javom a že poletelo aj pár pokút za agresívnu jazdu.

No čo je zrejme „topka“: V Starej Ľubovni vodič odstavil auto a chcel nevidiaceho cez priechod previesť sám. Máte aj vy nejaký zážitok z tohtoročnej akcie, ktorý by určite mal ostať zapísaný v kronike pod 2018? Určite ho pošlite – celkový obraz treba popri hŕbe čísel trochu poľudštiť.

Ďakujeme aj kolegom z Oddelenia prevencie architektonických a dopravných bariér, ktorí sa pustili novou cestou a začali osvetu ťahať z ciest do ulíc, a, samozrejme, Prezídium Policajného zboru, Mestskej polícii hlavného mesta SR Bratislavy, Nadácii Allianz, DHL i Zelenej vlne RTVS.

Dušana Blašková

Ospravedlnenie

Vážení čitatelia. V minulom čísle sme omylom zverejnili opätovne článok s názvom Novela zákona o kompenzáciách schválená. Stalo sa tak, že ste rovnaký text čítali v Dúhe číslo 3 aj 4. Ospravedľujeme sa. Dúfame, že vec napravíme nasledujúcimi užitočnými textami a ďakujeme za pochopenie.

(red)

Radíme a pomáhame

Prijaté zmeny v zákone o kompenzácii

Nové znenie zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia prinieslo viaceré zmeny. Tu je prehľad tých najdôležitejších.

Národná rada SR schválila 13. júna návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.

Zákon je účinný od 1. júla 2018, v zbierke zákonov ho nájdete pod číslom 191/2018.

V tomto článku sú uvedené dôležité zmeny s prihliadnutím na osoby so zrakovým postihnutím.

Osobná asistencia - sadzba je vo výške 3,82 eura

Sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie sa stanovuje pevnou sumou 3,82 eura. Vláda SR môže svojim nariadením zmeniť sadzbu na osobnú asistenciu vždy k 1. júlu kalendárneho roka.

V tejto súvislosti vzniká užívateľovi osobnej asistencie povinnosť spísať s osobným asistentom dodatok k zmluve o výkone osobnej asistencie, ktorým bude dohodnutá nová výška odmeny za výkon osobnej asistencie. Dodatok musí byť podpísaný v priebehu mesiaca júla, kedy začne platiť nová hodinová sadzba za výkon osobnej asistencie a musí byť odovzdaný úradu práce najneskôr do ôsmich dní od dátumu jeho podpisu.

Príjem sa už nebude testovať

Peňažný príspevok na osobnú asistenciu sa bude poskytovať bez ohľadu na výšku príjmu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre tento účel sa príjem posudzovať nebude.

Zo zákona sa vypúšťa ustanovenie, podľa ktorého sa po prekročení príjmu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím vo výške 4 – násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú osobu výška príspevku krátila, prípadne sa príspevok prestal vyplácať.

Výkaz sa nemení

Navrhovanú zmenu tlačiva výkazu o počte hodín vykonanej osobnej asistencie, v ktorom sa mal uvádzať pre každý deň v mesiaci čas výkonu osobnej asistencie „od – do“ a počet hodín vykonanej osobnej asistencie v príslušnom kalendárnom dni, parlament neschválil.

Výkaz, až na drobné doplnenia v poučení, sa nemení.

Súčinnosť s úradmi práce

Na úkor ponechania výkazu v nezmenenej podobe budú poberatelia peňažného príspevku na osobnú asistenciu a osobní asistenti povinní poskytovať úradom práce súčinnosť pri kontrole využívania príspevku na osobnú asistenciu:

Osoba s ťažkým zdravotným postihnutím a osobný asistent sú povinní poskytnúť úradu práce súčinnosť pri kontrole kvality a rozsahu vykonávanej osobnej asistencie, najmä

- a) poskytnúť informácie o čase a mieste vykonávania osobnej asistencie,
- b) umožniť výkon kontroly kvality a rozsahu vykonávanej osobnej asistencie v prostredí, v ktorom sa osobná asistencia vykonáva.

Pokiaľ nebudú poberatelia príspevku na osobnú asistenciu a osobní asistenti ochotní túto súčinnosť úradom práce pri výkone ich kontrolnej činnosti poskytovať, je reálny predpoklad, že ústredie práce začne opäť presadzovať zmenu výkazu o výkone činnosti osobnej asistencie.

Zmeny týkajúce sa zmlúv o výkone osobnej asistencie

Zmluva o výkone osobnej asistencie musí byť uzatvorená písomne. Nemusí už povinne obsahovať miesto výkonu osobnej asistencie.

Novela zákona spresňuje termíny predkladania zmlúv a ich dodatkov úradom práce:

Osoba s ťažkým zdravotným postihnutím je povinná príslušnému úradu

- a) predložiť zmluvu o výkone osobnej asistencie

1. v deň podania žiadosti o peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo

2. do piateho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bola zmluva o výkone osobnej asistencie uzatvorená,

ak bola uzatvorená po podaní žiadosti o peňažný príspevok na osobnú asistenciu,

b) do ôsmich dní odo dňa

1. podpísania dodatku k zmluve o výkone osobnej asistencie, predložiť tento dodatok,

2. zániku právneho vzťahu založeného zmluvou o výkone osobnej asistencie, oznámiť zánik tohto právneho vzťahu.

Žiadateľ o peňažný príspevok na osobnú asistenciu môže predložiť úradu práce súčasne so žiadosťou i zmluvy o výkone osobnej asistencie, ak má záujem, aby mu v prípade priznania príspevku bol tento vyplatený späť od dátumu podania žiadosti, pričom výkazy predkladá úradu práce až po schválení príspevku.

V praxi sa ukázalo, že viacerí užívatelia osobnej asistencie neukončovali formálne zmluvy o výkone osobnej asistencie, ak osobnú asistenciu podľa uzatvorenej zmluvy už nevyužívali. Aby úrady práce nemuseli viesť v evidencii zmluvy, ktoré už nie sú aktívne, bolo prijaté nasledujúce ustanovenie:

Zmluva o výkone osobnej asistencie zaniká, ak po vzniku nároku na peňažný príspevok na osobnú asistenciu, nebol počas šiestich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov predložený výkaz o počte hodín vykonanej osobnej asistencie.

To samozrejme nevylučuje uzatvorenie novej zmluvy s osobným asistentom v prípade zániku predchádzajúcej zmluvy na základe zákona. Bude však potrebné si strážiť, aby po uplynutí šiestich mesiacov nebol úradu práce predložený výkaz o výkone činnosti osobnej asistencie. Takýto výkaz nebude úrad práce akceptovať.

Zmeny v zozname činností osobnej asistencie

Do zoznamu činností osobnej asistencie bola ako bod 21 pridaná nová činnosť, a to pomoc rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorá prevzala dieťa do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia súdu, pri úkonoch starostlivosti o dieťa do troch rokov veku, ktoré z dôvodu svojho ťažkého zdravotného postihnutia nie sú schopní sami zvládnuť.

V dôsledku vypustenia niektorých činností týkajúcich sa tlmočenia pre osoby so sluchovým postihnutím je činnosť predčítanie pre nevidiacich teraz označená ako bod 13.5 (doposiaľ 13.8).

Zastavenie výplaty príspevkov počas pobytu v zahraničí

Ide o všeobecné pravidlo, zmena však bola prijatá na podnet osôb s ťažkým zdravotným postihnutím študujúcich v zahraničí, ktorí využívajú osobnú asistenciu:

Peňažný príspevok na kompenzáciu sa nevypláca mimo územia Slovenskej republiky. Peňažný príspevok na kompenzáciu sa odníme a jeho výplata sa zastaví od prvého dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom uplynula doba, počas ktorej sa osoba s ťažkým zdravotným postihnutím zdržiava mimo územia Slovenskej republiky dlhšie ako

- a) 60 po sebe nasledujúcich dní alebo
- b) 303 po sebe nasledujúcich dní z dôvodu, že navštevuje školu mimo územia Slovenskej republiky.

Komunikácia s finančnou správou elektronicky sa netýka osobných asistentov

Na konci minulého roku sme informovali o zmenách v zákone o správe daní, na základe ktorých budú musieť fyzické osoby – podnikatelia od 1. júla 2018 povinne komunikovať s finančnou správou len elektronicky. Z dôvodovej správy vyplývalo, že táto povinnosť sa bude vzťahovať i na osobných asistentov.

Keďže v tejto otázke stále pretrvávali nejasnosti, či osobný asistent je alebo nie je pre účely tohto ustanovenia podnikateľom, predstavitelia z Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR (OMD v SR) sa obrátili so žiadosťou o ich stanovisko na finančnú správu.

Podľa vyjadrenia finančnej správy osobní asistenti nie sú považovaní za podnikateľov (napr. nevykonávajú zárobkovú činnosť na základe živnostenského oprávnenia), preto sa na nich povinnosť komunikovať s finančnou správou elektronicky nevzťahuje.

Pevné sumy výšky peňažného príspevku na opatrovanie

Výšky peňažného príspevku na opatrovanie sú stanovené pevnou sumou, ich výška už nie je naviazaná na sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu.

Vláda SR môže svojim nariadením zmeniť výšky peňažného príspevku na opatrovanie vždy k 1. júlu kalendárneho roka.

Základné výšky príspevku

Peňažný príspevok na opatrovanie je mesačne 369,36 eura pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a mesačne 492,34 eura pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, ak opatrovanie vykonáva opatrovateľ v produktívnom veku.

Ak osoba, ktorá opatruje osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, poberá starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, výsluhový dôchodok alebo invalidný výsluhový dôchodok, peňažný príspevok na opatrovanie je mesačne 184,71 eura pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a 246,20 eura pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, teda polovica výšky príspevku, ktorý sa poskytuje opatrovateľovi v produktívnom veku.

Ostatné výšky peňažného príspevku na opatrovanie neuvádzame.

Krátenie výšky príspevku pre opatrovateľa v produktívnom veku

Hranica príjmu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, po dosiahnutí ktorej sa výšky peňažného príspevku pre osobu v produktívnom veku kráti, sa posúva z 1,7 na 2-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú osobu.

Výška príspevku pri opatrovaní školáka

Upúšťa sa od zníženia príspevku na opatrovanie, ak dieťa navštevuje školu alebo školské zariadenie v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne.

Zabráni sa tak situáciám, keď rodičia žiadali individuálne zníženie rozsahu školskej povinnosti pre svoje dieťa, aby im príspevok nebol krátený.

Príplatok pri starostlivosti o nezaopatrené dieťa

Peňažný príspevok na opatrovanie možno zvýšiť o 100 eur mesačne (pôvodne o 49,80 eura), ak je opatrovanou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím jedno alebo viacero nezaopatrených detí a osoba v produktívnom veku nemá v čase opatrovania príjem zo zamestnania alebo nepoberá dávky dôchodkového poistenia, dávky výsluhového zabezpečenia alebo dôchodky starobného dôchodkového sporenia.

Odkázanosť na individuálnu prepravu

K ďalším zmenám patrí spresnenie definície odkázanosti na individuálnu prepravu a miesto konkrétnych zdravotných diagnóz sa dôvody odkázanosti na individuálnu prepravu zovšeobecňujú:

Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím je odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, ak nie je schopná na rovnakom základe s ostatnými fyzickými osobami a pri rešpektovaní jej prirodzenej dôstojnosti z dôvodu

- a) ťažkej poruchy mobility, premiestniť sa k vozidlu verejnej hromadnej dopravy osôb a späť, nastupovať do vozidla verejnej hromadnej dopravy osôb, udržať sa v ňom počas jazdy a vystupovať z vozidla verejnej hromadnej dopravy osôb,
- b) duševnej poruchy s často sa opakujúcimi prejavmi agresivity, neovládateľného alebo nepredvídateľného správania prepravovať sa vozidlom verejnej hromadnej dopravy osôb alebo
- c) ťažkej poruchy zvieráčov prepravovať sa vozidlom verejnej hromadnej dopravy osôb.

Kompenzácia zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou auta

Peňažný príspevok na prevádzku osobného motorového vozidla bude možné priznať nielen osobám s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaným na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, no i niektorým skupinám osôb s ťažkým zdravotným postihnutím z dôvodu ich choroby.

Preto je v zákone novo definovaná odkázanosť na kompenzáciu týchto zvýšených výdavkov nasledovne:

Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím je odkázaná na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla, ak je

- a) odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom a využíva ho na pracovné aktivity, vzdelávacie aktivity, rodinné aktivity alebo na občianske aktivity alebo
- b) fyzickou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím zaradenou do chronického dialyzačného programu alebo do transplantačného programu alebo ktorej sa poskytuje akútna onkologická liečba a pri hematoonkologickom ochorení aj udržiavacia liečba.

Pohľadávky v dedičskom konaní sa už nebudú vymáhať

Podľa doterajšieho znenia zákona, ak bol osobe s ťažkým zdravotným postihnutím poskytnutý peňažný príspevok na kúpu pomôcky, kúpu zdvíhacieho zariadenia, kúpu osobného motorového vozidla alebo na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže a osoba pred uplynutím siedmich rokov (v prípade elektrického vozíka desiatich rokov) od poskytnutia peňažného príspevku zomrela, boli dedičia povinní vrátiť pomôcku alebo pomernú časť poskytnutého jednorazového peňažného príspevku.

Pokiaľ tak neurobili dobrovoľne, vymáhali úrady práce túto pohľadávku v rámci konania o dedičstve.

Ministerstvo práce navrhlo a poslanci schválili, že od 1. júla 2018 sa od tejto praxe upúšťa a pohľadávky sa v dedičskom konaní nebudú vymáhať. Podľa prechodného ustanovenia potom pohľadávky, ktoré vznikli do 30. júna 2018, sa považujú za nevyožiteľné.

Výnimkou budú naďalej situácie, ak poskytnutý príspevok nebol z dôvodu úmrtia žiadateľa použitý na účel definovaný zákonom, v takýchto prípadoch budú úrady práce od dedičov požadovať vrátenie celej sumy poskytnutého peňažného príspevku.

Milan Měchura

Prehľad príspevkov na kompenzáciu

Výšky opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP platné od 1. júla 2018 sme pre vás zhrnuli v prehľadnej tabuľke.

Dňom 1. júla 2018 nadobudlo účinnosť Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 196/2018 Z.z. o úprave súm životného minima, v zmysle ktorého sa sumy životného minima stanovujú s platnosťou od uvedeného dátumu nasledovne:

- a) 205,07 eura pre jednu plnoletú fyzickú osobu
- b) 143,06 eura pre ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu
- c) 93,61 eura pre nezaopatrené dieťa, resp. pre zaopatrené nepľnoleté dieťa.

Sumy životného minima sa zvýšili o 2,8 %.

Sumy opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia sa zvyšujú od 1. júla 2018 nasledovne:

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška p.p. od 1.7. 2018 v €
P.p. na osobnú asistenciu	3,82
P.p. na prepravu	104,63
P.p. na kompenzáciu zvýšených výdavkov	
1. - na diétne stravovanie	
a) I. skupina chorôb	38,07
b) II. Skupina chorôb	19,04
c) III. skupina chorôb	11,43
2. –súvisiace s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	19,04
3. – súvisiace so zabezpečením prevádzky osobného motor. vozidla	34,25
4. –súvisiace so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom	45,67
P.p. na opatrovanie – základné výšky	
1. FO v produktívnom veku	
a)- opatruje 1 ŤZP	369,36
b)-opatruje dve alebo viaceré ŤZP	492,34
2. FO poberá niektorú zo zákonom stanovených dôchodkových dávok	

a) – opatruje 1 ŤZP	184,71
b) – opatruje dve alebo viaceré ŤZP	246,20

Vysvetlivky:

P.P. – peňažný príspevok

FO – fyzická osoba

ŤZP – osoba s ťažkým zdravotným postihnutím

Novelou zákona č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia sú od 1. júla 2018 výška peňažného príspevku na osobnú asistenciu a výšky peňažných príspevkov na opatrovanie stanovené pevnou sumou, ich výška už nie je odvodzovaná od sumy životného minima, pričom k 1. júlu kalendárneho roka môže vláda SR ustanoviť svojim nariadením novú výšku sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a nové výšky peňažného príspevku na opatrovanie.

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu sa vyplácajú mesačne pozadu, preto boli poberateľom vyplatené vo zvýšených sumách až v mesiaci august 2018.

Milan Měchura

Nová úprava dôchodkového veku

Národná rada SR schválila poslaneckú novelu zákona o sociálnom poistení, ktorou sa menia doterajšie pravidlá pre stanovenie dôchodkového veku. Aké sú?

Dôchodkový vek

Do roku 2024 sa dôchodkový vek stanovuje presne na roky a mesiace nasledovne:

Dôchodkový vek poistenca, ktorý

v roku 2019 dovŕši vek 62 rokov, je 62 rokov a 6 kalendárnych mesiacov,

v roku 2020 dovŕši vek 62 rokov, je 62 rokov a 8 kalendárnych mesiacov,

v roku 2021 dovŕši vek 62 rokov, je 62 rokov a 10 kalendárnych mesiacov,

v roku 2022 dovŕši vek 63 rokov, je 63 rokov,

v roku 2023 dovŕši vek 63 rokov, je 63 rokov a 2 kalendárne mesiace.

Od roku 2024 sa bude opäť vychádzať z priemernej strednej dĺžky života, pričom doba predĺženia dôchodkového veku v príslušnom roku sa bude určovať na kalendárne mesiace. Opatrenie, ktorým sa bude opätovne určovať dôchodkový vek, bude Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR) vydávať s päťročným predstihom.

To v praxi znamená, že dôchodkový vek platný pre rok 2024 oznámi MPSVaR už v roku 2019.

Zrozumiteľnejší dôchodkový systém

Podľa v súčasnosti platného mechanizmu predlžovania dôchodkového veku o kalendárne dni sa poistenci dozvedeli presný dátum dosiahnutia svojho dôchodkového veku približne jeden rok pred jeho dosiahnutím.

Jeho stanovenie na roky a dni však bol len ťažko zapamätateľný údaj. Poistenci tak nemali istotu presne a vopred stanoveného dôchodkového veku a nemohli si tak plánovať svoje dôležité životné rozhodnutia.

Novelou zákona o sociálnom poistení sa zvyšuje transparentnosť, prehľadnosť a zrozumiteľnosť dôchodkového systému tým, že vek odchodu do dôchodku sa bude určovať na roky a kalendárne mesiace a vek odchodu do dôchodku bude známy päť rokov dopredu.

Milan Měchura

Boli sme pri tom

Piatok s logom Bielej pastelky

Tak a je to. Máme za sebou čas najmasívnejšej celoslovenskej kampane Biela pastelka, čas informačných stánkov a merania zrakových parametrov deťom aj dospelým. Čas stoviek, ba tisícok ľudí v rovnakých tričkách, ktorí za dobrovoľný príspevok poďakovali spinkou v tvare bielej pastelky. Máme za sebou hlavný zbierkový deň 17. ročníka našej verejnej zbierky.

Na všetky svetové strany sme v júli, auguste a najmä septembri intenzívne šírili pozvánku na kus reči. Tému piatka 21. septembra sme stanovili my – každodennosť so zrakovým postihnutím. Pestrosť otázok sme ponechali v rukách ľudu slovenského. My sme sa pripravili na všetky.

Ale súdiac podľa toho, čo sa mi zatiaľ dostalo do uší, veľké prípravy sme v tomto smere nakoniec nepotrebovali – žiadna pozoruhodná otázka nepadla. Ale ak moje kanály zlyhali a vy ste sa pri nejakom zvedavom návštevníkovi či darcovi teda poriadne zapotili, určite nám dajte vedieť.

Som vám veľmi vďačná, že ste pridali ruku k dielu aj tento rok. Ďakujem všetkým vedúcim stredísk, ktorí si porobili poriadky vo svojich krajoch, všetkým vám – zrakáčom, pretože Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska je pre vás, o vás a s vami. Všetkým dobrovoľníkom, ktorí zbierkovali v uliciach, všetkým partnerom a podporovateľom.

Úrodu z Bielej pastelky budeme zbierať a užívať si celý budúci rok a veru sa máme na čo tešiť. Energia a nadšenie nás všetkých, ktorá vyvrcholila v hlavný zbierkový deň je vyčíslená na 152 876,10 eura, čo je oproti minuloročnému piatku a sobote nárast o 11 077,94 eura.

Koľko sa vyzbieralo?

Banskobystrický kraj: 14 589,50 eura

Bratislavský kraj: 23 905,62 eura

Košický kraj: 15 470,90 eura

Nitriansky kraj: 18 801,35 eura

Trenčiansky kraj: 9 248,68 eura

Trnavský kraj: 11 703,75 eura

Prešovský kraj: 24 660,85 eura

Žilinský kraj: 12 993,41 eura

Ostatné príspevky: 21 502,04 eura

Pastelkové tam-tamy

Simulačné okuliare, biele palice, písacie stroje, spoločenské hry, kompenzačné a optické pomôcky, to je už v našich informačných stánkoch klasika. Ani tento rok nesklamali a zas o čosi viac Slovákov vie, ako vidíme. Majú predstavu nielen o tom, ako sa palica drží, ale aj čo všetko povie o okolí, rozlúskli záhadu šiestich reliéfnych bodiek, no a spoznali aj to, čo nám v bežnom živote pomáha.

Košickú Hlavnú, ako som vám avizovala v ostatnom čísle, naplnili hudba, spev a tanec. Postarali sa o to DJ, ľudové tance a bigband v podaní študentov z Konzervatória Jozefa Adamoviča, Ladislav Ballay vymenil gitaru za heligonku a všetkých potešil populárnymi piesňami, Konzervatórium Timonova poslalo reprezentovať jazzovú skupinu a popoludní sa predstavili speváčky z Centra voľného času.

Rady našich informačných stánkov v Žiline obohatili aj pracovníčky spoločnosti Dermacol, ktoré všetkým ženám poradili a na počkanie ich skrátili, ale aj zdravotníci, ktorí merali hladinu cukru v krvi a krvný tlak pomocou prístrojov s hlasovým výstupom.

O najkrajších snímkach z fotografickej súťaže s názvom Cesta svetla, ktoré rozvešali okolo svojich informačných stánkov v Banskej Bystrici, viete. No zrejme sa k vám ešte nedostalo, že v piatok sa tam zhmotnil aj Matej Tóth, vynikajúci športovec a náš ambasádor z roku 2016. A viete, že tamojší Lions Club zbieral staré, už nepoužívané dioptrické a rozdával nové, ešte nepoužívané slnečné okuliare? Veru tak.

Prešov mal v pláne nanosiť drevo do lesa, teda knihy do knižnice – odborné o ľuďoch so zrakovým postihnutím, ale aj tie v Braillovom písme a s obrázkami. To ste mali vidieť, koľko ľudí sa pristavilo!

Najväčší úspech vraj zožala publikácia Majster Pavol z Levoče, ktorú vydala Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (SKN) pri príležitosti päťstého výročia ukončenia prác na hlavnom oltári v Chráme sv. Jakuba v Levoči.

Ak ste doteraz nemali tú česť, vďaka štedrosti SKN si ju môžete do vôle poprezerat' v pohodlí ktoréhokoľvek krajského strediska Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS).

Patrik Herman, Dodo Kurilák a Adela Vinczeová lákali všetkých, ktorí sa (či už naschvál, alebo náhodou) ocitli v obchodnom centre Eurovea v Bratislave. Lákali na ukážky výcviku vodiacich psov, koncert Miriam Kaiser, maľovanie deťom na tvár a súťaže s našou tohtoročnou ambasádorkou. Klapky na oči a pod'ho! Skúsiť indikátor hladiny, odhad vzdialenosti a váhy a slalom s bielou palicou pomedzi veľmi funkčne prekážajúce členky jednej z našich základných organizácií.

Na jednotku vyšli aj merania zrakových parametrov deťom aj dospelým či bielopastelkový benefičný koncert klasickej hudby, ktorý pripravila Základná organizácia Šaľa.

Trochu tradične a predsa trochu inak

Ani tento rok nebol výnimkou. Od Košického po Bratislavský, všetky kraje sme uložili do košíčka a spomedzi tímov, ktorým sa vo svojom kraji podarilo naplniť pokladničku najvyššou sumou, sa jeden stal víťazom motivačnej súťaže.

A tak v pondelok 15. októbra o 19:00 zasadla do hľadiska Slovenského národného divadla posádka z Piaristického gymnázia Jozefa Braneckého v Trenčíne – zbierkujúce Sabína Sopková a Lucia Sabadková a ich dve učiteľky.

Talkshow Adely Vinczeovej Trochu inak bola o herectve, o živote so zrakovým postihnutím a o našich génoch. V host'ovskom kresle sa vystriedali Diana Mórová, Ján Miškovič a profesor Bruce Lipton. Po natáčaní si dievčatá užili našu ambasádorku aj osobne a veru nešetrili slovami radosti a chvály.

Oddychujte! Po výkone, ktorý ste podali, si to zaslúžite!

Dušana Blašková

Patrik Herman, Dodo Kuril'ák a Adela Vinczeová lákali všetkých, ktorí sa ocitli v obchodnom centre Eurovea v Bratislave. Lákali napríklad aj na ukážky výcviku vodiacich psov. FOTO – ÚNSS

Rozhovor

Slovo do bitky? Záber, ktorý ma chytil za srdce

Fotografie, ktoré autori poslali do tohtoročnej súťaže Cesta svetla už majú porotcovia na stole. Na súťaž, jej význam, no aj na to, aké fotografie má rád a prečo, sme sa opýtali jedného z členov poroty Mariána Horaniča.

Vlani do súťaže autori prihlásili 135 fotografií. Tento rok hovoríte o rekordných počtoch. Ako však, ako jeden z členov poroty, hodnotíte kvalitu súťažných fotografií? Ako celok, nielen tento nový ročník.

„Súťaž prebieha už pätnásť rokov. Za ten čas prišlo veľké množstvo fotografií od množstva autorov. Možno povedať, že hneď v prvých ročníkoch sa objavilo viacero kvalitných fotografií, ktoré boli zaujímavé či už tematicky, kvalitou spracovania alebo svojou atmosférou. Takéto silné fotky sa objavujú, našťastie, každý rok. Vzhľadom na to, že súťaž si postupom času získala viacero skálnych priaznivcov, podarilo sa nám postupne zvýšiť a stabilizovať počet jej účastníkov a aj fotografií. A tieto čísla majú mierne rastúci trend. S rastúcim počtom účastníkov a fotografií je logickým dôsledkom, že sa objavuje aj vyšší počet kvalitných a zaujímavých fotografií. A to ma nesmierne teší.“

V čom je podľa vás najväčší prínos súťaže a darí sa naplniť ciele, pre ktoré súťaž vznikla?

„Najväčší prínos súťaže vidím ani nie tak v súťaži samotnej, ale skôr v poslanstve, ktoré celý projekt Cesta svetla nesie. V prvom rade, pri hodnotení fotografií nerobíme rozdiely medzi účastníkmi. Teda prihlásiť sa môže ktokoľvek, a teda aj ľudia so zrakovým postihnutím. A prakticky každým rokom sa stane, že niektorý súťažiaci so zrakovým postihnutím aj získa niektoré z ocenení. Hodnotenie fotografií je pritom anonymné, porotcovia nevedia, ktoré fotografie vytvorili ľudia so zrakovým postihnutím. Druhým dôležitým cieľom výstavy je sprostredkovať bežným ľuďom svet ľudí so zrakovým postihnutím trochu iným spôsobom. Autori sú naozaj tvoriví, vynaliezaví, pozerajú sa na svet vlastným pohľadom, a tak môžu vnímať aj zrakové postihnutie a s tým súvisiace veci. Ich fotografie často nútia zastaviť a porozmýšľať o tom,

že takto som ja na svet nevidiacich doteraz nikdy nepozeral. A to sú veľmi pekné a hodnotné momenty.“

Máte bližšie, vy sám ako osoba a zrejme tiež fotograf, k farebnej alebo čiernobielej fotografii a prečo?

„Ja nie som aktívny fotograf, teda, pokiaľ neberieme do úvahy fotografie do rodinného albumu. Fotografiu, ako médium, však mám veľmi rád a vnímam ju ako nástroj, ktorý dokáže veľmi hodnoverne sprostredkovať momentálne pocity, atmosféru, celú situáciu. Samozrejme, za predpokladu, že aj fotograf k tomu prispieje svojou šikovnosťou a kumštom. Z pohľadu sprostredkovania emócií a atmosféry mám asi vo všeobecnosti radšej čiernobielu fotku, ale farebná môže byť zaujímavejšia pri fotkách, kedy chce autor na niektorú jej časť dať zvláštny dôraz.“

Upútala vás v doterajších ročníkoch niektorá fotografia viac ako ostatné?

„Dúfam, že autor mi odpustí, keďže si nepamätám jeho/jej meno, ale doteraz mám v hlave fotku s názvom Slovo do bitky. Bol to farebný portrét nevidiacej ženy s boxerskými rukavicami. Okrem toho, že bola fotka výborne kompozične a celkovo vizuálne spracovaná, už samotný jej motív ju predurčoval na to, aby spôsobila to zastavenie a zamyslenie, ktoré som už spomínal.“

Aká fotografia vám, naopak, napríklad tematicky, zatiaľ chýbala?

„Cesta svetla má dva základne tematické okruhy - zrakové postihnutie ako také a fenomén svetla. Priznám sa, že mi nenapadne asi žiadna téma, ktorá by mi chýbala. Mali sme dokonca už aj náznak aktov, ktoré však tematicky absolútne zapadli do súťaže. Či niektoré iné trochu intímnejšie témy, ako sú partnerstvo, rodičovstvo... A to ma teší. Autori sú postupne trochu odvážnejší a, myslím, že aj samotní ľudia so zrakovým postihnutím sú ochotní viacej sa otvoriť.“

Halka Tytykalová

Fotografia (v origináli farebná) s názvom Slovo do bitky autora Milana Mazana upútala v súťaži Cesta Svetla v roku 2006. FOTO – ARCHÍV ÚNSS

Novinky a tipy

Podcasty – sledujeme audio seriály

Ide o zvukové súbory načítané autorom príspevku, iným človekom alebo automatickým softvérom na najrôznejšie témy, ako je napríklad spravodajstvo, publicistika, vzdelávanie, hudba, šport, technika. Zverejňované sú prostredníctvom internetu na stránkach autorov, spravodajských webových sídlach a podobne.

Podcasty sú výborným spôsobom získavania informácií aj pre nevidiacich a slabozrakých používateľov internetu. Navyše pri ich počúvaní je možné vykonávať aj iné činnosti (napríklad šport či domáce práce), pri ktorých môže byť sledovanie nahrávky spestetrením.

Existujú aplikácie pre počítač, Firefox a Thunderbird, ako aj pre mobilné telefóny s Androidom, Podcasts od Googlu alebo Podcast Addict, ktoré umožňujú plnohodnotné sledovanie podcastových kanálov aj nevidiacim či slabozrakým používateľom. Stačí si len vybrať.

Jednotlivé vydané témy podcastu sa označujú aj ako epizódy a ich postupné vydávanie vytvára podcastový seriál.

Sledovať takýto seriál možno:

- ručným sledovaním - podcasty sú umiestnené na weboch autorov, webových sídlach spravodajských agentúr či na rôznych iných stránkach. Ak chceme zistiť, či bola uverejnená nová verzia sledovaného podcastu, môžeme ručne navštíviť každú stránku a jednoducho to skontrolovať. Prechádzanie jednotlivých webových stránok a hľadanie nových epizód je však časovo náročná aktivita (najmä ak sledujeme niekoľko podcastových seriálov),
- pomocou aplikácií na sledovanie podcastov - existuje množstvo aplikácií špecializovaných na sledovanie podcastov ako aj komplexnejšie riešenia, ktorých súčasťou je aj sledovanie podcastov.

Ktoré aplikácie umožňujú sledovať podcasty s čítačom obrazovky?

Riešenia od Mozilly

Nevidiaci používatelia počítačov využívajú aplikácie Firefox (internetový prehliadač) a Thunderbird (lokálny klient na správu elektronickej pošty),

obe s výbornou prístupnosťou pre ovládanie pomocou čítača obrazovky, a to aj pri sledovaní podcastov.

Firefox: záujemca má možnosť sledovať podcastový kanál prostredníctvom funkcie aktívne záložky alebo prostredníctvom inej aplikácie. Po potvrdení položky s aktívnou záložkou sa na karte zobrazí odoberaný podcastový kanál so zoznamom epizód. Medzi epizódami sa pohybujeme tabulátorom. Každá epizóda obsahuje súbor vo formáte mp3 so zvukovou nahrávkou. Jeho potvrdením sa spustí prehrávanie priamo v okne prehliadača Firefox.

Thunderbird: medzi sledované účty pridáme účet na sledovanie RSS kanálov. Následne pridáme nový, pričom ako adresu kanálu zadáme URL zvoleného podcastu. URL by sa mala končiť textovým reťazcom „feed.xml“. To znamená, že sme zadali adresu na ktorej sa uverejňuje zoznam epizód. Po správnom nakonfigurovaní sa automaticky stiahnu informácie o uverejnených epizódach. Každá z nich je v Thunderbirde reprezentovaná jednou správou v priečinku daného kanála. Otvorenie predvoleného internetového prehliadača a zobrazenia stránky s danou epizódou nastane po potvrdení správy. Jednotlivé epizódy budú následne doručované vo formáte mp3 ako prílohy e-mailov.

Ján Podolinský z redakcie BlindRevue sa vo svojom prieskume zamerá aj na nájdenie iných aplikácií, ktoré by boli na sledovanie podcastových kanálov pre používateľov s čítačom obrazovky plnohodnotne prístupné v prostredí OS Windows 10.

Požadovaným kritériám sčasti zodpoveda služba Spotify (testovaná bola free verzia) a Podcasted. Sledovanie cez iTunes, Podcaster, VLC media player, Windows GPodeer, Juice je neprístupné.

Podcasty v mobilnom telefóne s Androidom

Podcasts: aplikácia od spoločnosti Google v jednoduchom rozhraní so základnou funkcionalitou na sledovanie podcastov, s lokalizáciou v slovenčine a výbornou prístupnosťou s čítačom obrazovky. Po spustení sú zobrazené podcastové seriály podľa regionálnej príslušnosti. Aplikácia si pamätá nedopočúvané epizódy, aktuálne nevypočuté epizódy sú stiahnuté do telefónu. Po ich prehraní dôjde po definovanom čase k ich automatickému odstráneniu.

Podcast Go: slabozrakým uľahčí orientáciu farebné zvýraznenie jednotlivých seriálov, používatelia čítača obrazovky však narazia na absenciu popisu tlačidiel, takže nebudú vedieť, čo dané tlačidlo spôsobí. Zobrazované texty sú ale čítané dobre. Aplikácia umožňuje sledovanie

podcastových kanálov, ktoré sú v nej preddefinované, alebo vyhľadávanie vlastných seriálov. Jej dolnú časť zaberajú reklamy. Rozhranie je v angličtine.

Podcast Player: v ponuke je prehrávanie podcastov zaradených v playlistoch, ale aj vyhľadávanie nových kanálov. Rozhranie je takisto v angličtine a pri práci narazíme na reklamy. Prístupnosť nie je dotiahnutá – nie všetky tlačidlá disponujú popisom pre čítač.

Podcast addict: prináša široké možnosti sledovania podcastových kanálov a on-line vysielať rozhlasových staníc. Neponúka preddefinovaný zoznam playlistov. Obsah, o ktorý máme záujem, jednoducho vyhľadáme a pridáme si ho do vlastného zoznamu. Aj v tejto aplikácii nájdeme tlačidlá bez popisu pre čítač, avšak ide o také, ktoré nie sú potrebné pre ovládanie aplikácie. V dolnej časti sa zobrazuje reklamný pás upozorňujúci na rýchly a pohodlný spôsob platby prostredníctvom Google Pay. Rozhranie aplikácie je jednoduché a intuitívne. Navyše používateľské rozhranie je možné prepínať do viacerých jazykov (do slovenčiny nie, ale do češtiny áno).

Cast box: aplikácia ponúka sledovanie podcastových kanálov z predefinovaných playlistov a vyhľadanie vlastného kanála. V hornej časti aplikácie je umiestnené vyhľadávacie pole, ale s čítačom obrazovky nie je možné sa doňho dostať. Pod ním sa zobrazujú tipy na kanály podľa výberu aplikácie. Otvorením kanálu sa dostaneme na epizódy, ktoré môžeme prehrať. Rozhranie aplikácie je v anglickom jazyku, prepnúť na iný jazyk nie je možné. Ovládacie tlačidlá sú dobre popísané. Výnimkou sú tie, ktoré požívame pri prehrávaní epizódy vo vstavanom prehrávači zvukového súboru.

Z ďalšieho testovania sa ako neprístupné pre plnohodnotné používanie s čítačom ukázali Podcast, Podcasts, Cast box, Sound cloud, Player FM, Tune in rádio, Podcast app, Podbeon.

Upravené podľa www.blindrevue.sk (db, red)

Predstavujeme

Dá sa naučiť psa správne a samostatne sa rozhodnúť? Áno. A vedia to

Vo výcvikovej škole pre vodiace a asistenčné psy v Bratislave od roku 1995 vycvičili a odovzdali klientom už viac ako 120 vodiacich psov. Aké to je, cvičiť vodiacich psov a čím sa títo havkáči líšia od tých bežných, hovoríme s Jarmilou Virágovou, odbornou riaditeľkou Výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy o.z.

Ako dlho sa venujete výcviku vodiacich psov a čo vás na tom najviac baví?

„Výcviku vodiacich psov sa venujem od roku 1996 teda 22 rokov a tri roky po tom ako bol na samostatnom Slovensku zahájený výcvik vodiacich psov. Tento dátum súvisí so vznikom samostatného Slovenska, pretože dovtedy bola táto problematika riešená v Prahe a klienti zo Slovenska si vodiaceho psa v prípade potreby boli vyzdvihnúť v Prahe. Počas výcviku nie je nič čo by ma nebavilo. Všetky štádiá sú iné a vy vidíte, ako pes napreduje. Ku každému trénerovi príde veľké šteňa, pretože tým 12 až 14 mesačný labrador ešte je, a postupne začne chápať svoju úlohu a všetky súvislosti. Je úžasné vidieť psa, ktorý sa teší z toho, že sa mu niečo podarilo už celkom samostatne. Je jedna vec, ktorú naozaj nemusím. A to je, keď prší. Nie pre samotný dážď, ten nevadí. Avšak s dažďom súvisí aj fakt, že je treba čistiť nielen postroj a psa, ale aj prezliecť si nohavice, ktoré sú zafrkané blatom až do výšky kolien. Labrador je totiž úplný špecialista. Dokáže chodiť tak, že všetko blato, ktoré bolo pôvodne na zemi, máte na nohaviciach.“

Existuje nejaký konkrétny dôvod, ktorý vás k tejto práci priviedol?

„K vodiacim psom ma priviedla náhoda, ktorej pomohla ešte aj moja kamarátka. Prišla za mnou s tým, že má šteniatko na výchovu z výcvikovej školy pre vodiacich psov a chcela by pokračovať v jeho výcviku. Vedela, že som sa venovala služobnej kynológii a videlo sa jej toto spojenie logické. Vlastne vtedy aj mne. Veľmi rýchlo som však zistila, že klasický výcvik psa sa s výcvikom vodiaceho psa nedá porovnávať. Klasický výcvik sa opiera o vykonanie cviku po jeho zadaní a pes ho má bezpodmienečne poslúchnuť. U vodiaceho psa to tak nie. Tiež síce dostane nejaký pokyn, ale sú situácie, v ktorých musí zadaný

pokyn najskôr vyhodnotiť, či jeho splnením neohrozí svojho majiteľa. Keď som sa pripojila k tímu výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy, školu vtedy viedol ako riaditeľ jej zakladateľ pán Imrich Bartalos. A práve on bol zdrojom mojich zručností. Veľa som sa pýtala a veľa som sa chodila pozeráť na jeho prácu, ktorá bola pre mňa o to zaujímavejšia, že pán Bartalos je prakticky nevidiaci a teda popri výcviku vodiaceho psa aj sám používal svojho vodiaceho psa. Bolo to veľmi náročné, no s pomocou jeho rodiny možné.“

Čo je pri výchove a výcviku vodiaceho psa najťažšie?

„Výchova vodiaceho psa sa veľmi nelíši od kvalitnej výchovy a socializácie psíka, ktorý má byť dobre vychovaným členom rodiny. Pes nie je zaťažovaný výcvikom, mal by sa však rozhodne naučiť, ako sa má správať vo všetkých situáciách. Napríklad pri stretávaní sa so psami, v interiéroch nákupných stredísk, počas zostávania osamote a podobne. Pri výcviku je to už ale iné a je nevyhnutné, aby pes chápal súvislosti. Ako som už spomenula, ak by vodiaci pes na slovo poslúchal a splnil každý povel, ktorý mu jeho psovod zadá, stal by sa nebezpečným. Veď ak by poslúchol povel vpred a pred ním by bol rozkopyaný chodník, tak by to malo fatálne následky. Taktiež sa vodiaci pes musí naučiť vyhodnotiť situáciu a urobiť nejaké rozhodnutie. Počas výcviku totiž nie je možné, aby pes zažil všetky situácie s ktorými sa potom stretne počas celého svojho života. Môže sa stretnúť iba s modelovými situáciami, a u svojho majiteľa zažije aj také, s ktorými sa nikdy nestretol. Musí ich vedieť prepojiť s tým, čo sa v modelových situáciách počas výcviku naučil. Na to, aby toto všetko bolo možné, musí pes rozumieť komunikácii a vzájomnej interakcii s človekom. Na pohľad to vyzerá jednoducho, veď akáže to je veda. No rozhodne to jednoduché nie je. Človek je verbálny a používa ako komunikačný nástroj hovorenú reč, pes je neverbálny a na komunikáciu používa reč tela. Pochopiť sa navzájom nie je teda také ľahké, ako to vyzerá. Dôkazom toho je fakt, že práve psy trpia oproti iným zvieratám v najvyššej miere poruchami správania v súvislosti so spoložitím s človekom.“

A čo je najťažšie pre jeho pána, keď už sa vodiaci pes dostane do rodiny?

„Najťažšie je jednoznačne práve porozumenie. Majiteľ vodiaceho psa sa musí naučiť rozumieť svojmu psovi, aby vedel, čo mu jeho pes 'hovorí'. Pri komunikácii pes používa celé telo a určitými postojmi a výrazmi dáva najavo svoje emócie a pocity. To znamená veľkú komplikáciu, pretože zrkovú kontakt, a teda vizuálny obraz o výraze psa, postavení tela psa a jeho častí, nie je možný. Jeho majiteľ so zrkovou chybou sa musí

teda naučiť vnímať to, čo mu pes komunikuje inak. Samozrejme, nie je na to sám a inštruktor, ktorý príde psa odovzdať a zaučiť nového majiteľa, mu všetko vysvetlí. Pes sa musí zasa naučiť, že jeho majiteľ nevidí stále a nie je tomu tak ako vo výcviku, že tréner 'nevidel' iba pri tréningu s nepriehľadnými okuliarmi a okrem tohto času tréner a pes komunikovali na vizuálnej úrovni. Pes je omnoho intuitívnejší ako človek. Preto tieto skutočnosti veľmi rýchlo pochopí.“

Už sa vám stalo, že ste niektorého psa z rodiny dostali pre nevhodné správanie opäť na prevýchovu? Alebo to už nie je možné?

„Teoreticky by bolo možné vziať psa späť do školy, ak by jeho správanie nebolo také, aké má byť, prípadne by sa dramaticky zhoršilo. V praxi sa nič také nikdy v našej organizácii nestalo a pokiaľ by sa stalo, budeme skúmať príčiny, pretože psy odchádzajú z našej organizácie kvalitne pripravení aj na takéto zmeny a každá dramatická zmena je dôsledkom nejakej príčiny. Pes sa nerozhodne sám od seba, že sa bude správať neprimerane a preto by sme skúmali, čo je toho príčinou. Pojem prevýchova nevystihuje podstatu problému pri žiadnom živom tvorovi. Je potrebné porozumieť problému a odstrániť problém.“

Pri výchove spolupracujete aj s dobrovoľníkmi. Ako sa vám ich darí hľadať?

„Dobrovoľníci sa o našej činnosti majú možnosť oboznámiť prostredníctvom rôznych podujatí, ktoré robíme pre verejnosť. Taktiež z rôznych článkov a iných mediálnych výstupov a v neposlednom rade z našej webovej stránky. Veľmi sa tešíme, že hľadanie dobrovoľníkov prestáva byť ťažkým problémom a v poslednom čase sa nám darí mať potrebný počet dobrovoľníkov – vychovávateľov. A to aj pri počte šteniatok desať z jedného vrhu. Kritériá nie sú náročné, v každom prípade to musí byť osoba spôsobilá na právne úkony, teda dospelý človek a psík nesmie byť trvalo umiestnený mimo obydľia ľudí, teda na záhrade, v pivnici alebo v iných priestoroch ako obývajú členovia rodiny. Samozrejmosťou je ochota pracovať na socializácii a výchove a teda dostatok času, ktorý šteniatko a mladý pes potrebuje na to, aby z neho vyrástol budúci pomocník.“

Je vhodné, ak si budúceho vodiaceho psa zoberie do výchovy napríklad rodina nevidiaceho človeka, ktorý potom bude psa využívať?

„Nie je to vylúčené. Avšak nevidiaci človek by určite nemohol byť sám na výchovu šteniatka, pretože tie najdôležitejšie aspekty vo výchove by nebol schopný vyriešiť. Ako som už spomínala, pes komunikuje rečou tela a teda by nevidiaci jeho komunikáciu nezaznamenal. To by mohlo znamenať pre šteniatko aj to, že si nevhodné správanie, ktorému by sa práve venovalo a ktoré by nebolo korigované, vysvetlí tak, že sa tak správať môže a problém je na svete.“

Halka Tytykalová

K vodiacim psom ma priviedla náhoda, ktorej pomohla ešte aj moja kamarátka. FOTO – ARCHÍV J. VIRÁGOVEJ

Pozvánky

Pozvánka pre tvorivých

Príďte si vymeniť tvorivé nápady.

Uplynulo už vyše desať rokov od čias, kedy sa v Nitre uskutočnilo celoslovenské stretnutie tvorivých krúžkov Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS).

Vďaka projektu neziskovej organizácie SINA Nitra a jeho podpore Nitrianskym samosprávnym krajom organizuje neziskovka spoločne s Krajskou radou (KR) ÚNSS Nitra obdobné stretnutie v Nitre - v dňoch 29. 11. až 1. 12. 2018 sa uskutoční pod názvom Vianočná poetika z našich rúk.

Inšpiratívne workshopy

Cieľom projektu je stretnutie lídrov a členov krúžkov ručných prác ÚNSS, vzájomná výmena tvorivých nápadov a postupov ručných prác vhodných pre ľudí so zrakovým postihnutím.

Pôjde o workshopy orientované na tvorbu vianočných ozdôb špecifickými technikami, ktoré je možné vykonávať bez zrakovej kontroly alebo s využitím zachovalých zrakových schopností. Napríklad zdobenie gúľ z polystyrénu, tvorbu reliéfnych vianočných pohľadníc a podobne.

Kapacita projektu je 30 účastníkov. Za každý krúžok alebo základnú organizáciu ÚNSS sa môžu zúčastniť dve osoby, v prípade kapacitných možností po konzultácii traja účastníci.

Program:

29. november

12:00 – 13:00 h. – registrácia účastníkov - SINA Nitra n.o., Nedbalova 17, ďalej len SINA

13:00 h. – obed - SINA

14:00 h. – otvorenie, prezentácia činnosti jednotlivých krúžkov - SINA

17:30 h. – večera - SINA

19:00 h. – ubytovanie – Penzión Rybárska bašta, Cintorínska ul. Nitra, ďalej len Bašta

30. november

7:00 h. – raňajky pre ubytovaných - Bašta

9:00 h. – 1. workshop - SINA

12:30 h. – obed - SINA

13:30 h. – 2. workshop - SINA

17:30 h. – večera - SINA

1. december

7:00 h. - raňajky pre ubytovaných - Bašta

10:00 – 17:00 h. - slávnostná krajská akadémia ku Dňu nevidiacich,
Stredná odborná škola potravinárska, Cabajská 6, Nitra

Zmena programu vyhradená.

Bude aj výstava spojená s predajom výrobkov

V rámci programu Akadémie sa uskutoční prezentácia tvorby všetkých krúžkov ručných prác zapojených do projektu, jednotlivé krúžky tu môžu ponúknuť na predaj výrobky, ktoré si pre tento účel privezú.

Kvalitné ubytovanie je zabezpečené v 2-lôžkových izbách s príslušenstvom, s možnosťou prístelky, s TV a minibarom. Súčasťou ubytovania sú aj chutné domáce raňajky.

Účastnícke poplatky

Aby sme vyšli v ústrety časovým možnostiam účastníkov, pripravili sme štyri varianty účasti podľa počtu odobraných nocľahov a tým aj štyri výšky poplatkov, ktoré uvádzame nasledne:

- a) 20 eur = tri nocľahy (od štvrtka večera do nedele rána), strava, účastnícky poplatok na Akadémiu, kde budú podané obed a večera, s odchodom v nedeľu 2. decembra po raňajkách,
- b) 15 eur = dva nocľahy (od štvrtka večera do soboty rána), strava, účastnícky poplatok na Akadémiu, s odchodom v sobotu po Akadémii,
- c) 10 eur = jeden nocľah (zo štvrtka na piatok), strava, s odchodom v piatok,
- d) 5 eur = strava bez ubytovania a bez účastníckeho poplatku na Akadémiu.

Prihlásiť sa môžete do 12. novembra 2018 u sekretárky KR ÚNSS Nitra
Olgy Držíkovej na mobile 0911 328922 e-mail: olga.drzik@gmail.com.

Organizátori sa tešia na tvorivú a pohodovú atmosféru.

Josef Zbranek

Dúhovka

Špecializovaná príloha časopisu Dúha zameraná na kultúru a umenie
Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej
republiky. Zodpovedná redaktorka: Halka Tytykalová (duha@unss.sk)

Biblia pre slabozrakých a nevidiacich

Radi by ste čítali alebo počúvali Bibliu? Slovenská biblická spoločnosť ponúka pre ľudí so zhoršeným zrakom niekoľko zaujímavých možností.

Jednou z možností je špeciálne vydanie Biblie vo zväčšenom písme. Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska pomáha pri jej distribúcii do všetkých regiónov Slovenska už niekoľko rokov.

Biblia vo zväčšenom písme

Počas jesene 2018 môžete získať bezplatne až dve nové časti Biblie vo zväčšenom písme: posledný diel Novej zmluvy, ktorý obsahuje Prvý list Timotejovi až po Zjavenie Jána a tiež knihu Genezis. Majú veľmi dobre čitateľný text bez rušivého formátovania a sú určené špeciálne pre ľudí, ktorí majú ťažkosti pri čítaní bežných kníh.

Ak máte záujem o jednu alebo obe spomínané publikácie, môžete si ich objednať prostredníctvom krajských stredísk. Knihy budú k dispozícii v novembri 2018.

Katka Bošková, projektová manažérka Slovenskej biblickej spoločnosti: „Sme veľmi radi, že sa nám podarilo postupne publikovať všetky časti Novej zmluvy vo veľkom písme. Vo vydávaní Biblie pre ľudí so zrakovým postihnutím chceme teraz pokračovať knihami Starého zákona.“

Slovenská biblická spoločnosť uskutočňuje projekt Biblia pre ľudí so zrakovým postihnutím už od roku 2012. Prevažnú časť výtlačkov každej časti Biblie venuje organizáciám a knižniciam v rôznych mestách na Slovensku.

Audionahrávky na CD aj na internete

Druhou zaujímavou možnosťou, ktorú Slovenská biblická spoločnosť ponúka slabozrakým a nevidiacim, je počúvanie audio Biblie. Všetky nahrávky ekumenického prekladu Biblie je možné počúvať zdarma na webovej stránke www.biblia.sk.

Ak by ste ich chceli počúvať aj bez pripojenia na internet, môžete si ich zakúpiť v internetovom obchode biblickej spoločnosti na CD nosičoch alebo v MP3 formáte a stiahnuť priamo do svojho počítača.

Krátka recenzia

Slovenská biblická spoločnosť vydáva a šíri rôzne preklady Biblie na Slovensku už od roku 1990. Osobitnú pozornosť venuje špecifickým skupinám obyvateľstva akými sú deti, slabozrakí, Rómovia, nepočujúci a podobne. Je členom medzinárodnej rodiny biblických spoločností „United Bible Societies“. Viac informácií o jej činnosti nájdete na webovej stránke www.biblickaspolocnost.sk

„Audio formát ekumenického prekladu je výborný. Manželka nemôže pre zrakový problém čítať, tak jej čítavam ja a tiež jej púšťam aj audio ekumenického prekladu. Je to dobrá vec pre slabozrakých a nevidiacich... Vďaka Bohu za to!“ (p. Daniel z Levíc).

Katarína Bošková, Slovenská biblická spoločnosť

Tyfloart 2018 po prvý raz vo Vsetíne

Prehliadka diel amatérskych zrakovo postihnutých umelcov sa vydarila, záujem prekročil očakávania organizátorov.

Amatérski zrakovo postihnutí umelci v Českej republike majú jedinečnú možnosť predviesť svoje umenie na celoštátnom festivale Tyfloart. V tomto roku hostil početnú skupinu účastníkov 26. ročníka tohto festivalu Zlínsky kraj s hlavnou prehliadkou vo Vsetíne.

V dňoch 20. - 23. septembra 2018 sa tu stretli výtvarníci, keramikári, majstri ručných prác, grafici, rezbári, výrobcovia drobnej bižutérie, výrobcovia perníkov, košíkari, tkáči, hudobníci, speváci, recitátori, literáti, tanečníci, divadelný klub a spevácky zbor.

Predstavili tak verejnosti svoje nadanie, ktoré svojou usilovnosťou pretvorili až do umeleckých diel.

Akcia pomohla osvete

Na pódiu vsetínskeho kultúrneho domu bolo počuť a vidieť elán a nadšenie, ktoré návštevníci festivalu odmenili spontánnym potleskom.

Predstavitelia Zlínskeho kraja v čele s hejtmanom Jiřím Čunkom a mesta Vsetína pod vedením starostu Jiřiho Růžičku s údivom sledovali, ako sa okolo nich točia vodiace psy, ako sa pripravujú hudobníci na svoje

vystúpenia, ako nevidiaca autorka poviedky číta svoje dielo v Braillovom písme. Či ako muzikanti cimbalovej muziky na slovo poslúchajú svojho nevidiaceho primáša.

Návštevníci festivalu si odnášali vlastnoručne vyrobené či ozdobené dielka, ktoré si vytvorili bez kontroly zraku. A tiež sa živo zaujímali, ako ľudia so zrakovým handicapom vlastne žijú.

Populárne boli aj ochutnávky

Éterom sa šírila príjemná vôňa kávy, servírovanej v simulovanej Kaviarni Potme. Obrovský záujem prekonal naše očakávania. Pri vchode do kaviarne si odchádzajúci návštevníci veľmi živo oznamovali svoje zážitky. Detská časť verejnosti pobehovala od jedného workshopu k druhému, obratne sa zapojila do pomoci menej zručným účastníkom festivalu.

Ubytovaní návštevníci festivalu mali možnosť spoznať krásy Zlínskeho kraja a obdivovali ručnú výrobu vianočných ozdôb v Iris Vsetín. Haptikou spoznávali starodávna remeslá a nábytok na vsetínskom zámku, živo sa zaujímali o produkty s ochutnávkou firmy Rudolf Jelínek a potom sa preniesli do sveta chute a vône čokolády firmy Carletti v spojení s prehliadkou zámockej kaplnky a záhrady vizovického zámku.

Záverečný galakonzert sa niesol v duchu súzvuku verejnosti bez zdravotného postihnutia a početnej skupiny nevidiacich a slabozrakých a zaplnil tanečný parket hlavnej sály kultúrneho domu.

Vláčik tanečníkov na čele s vodiacimi psami bol symbolickou bodkou za tohtoročným ročníkom Tyfloartu a všetci sa už tešíme na ďalšie stretnutie vo Vsetíne v roku 2019.

Dagmar Filgasová,

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, z.s.

V Sečovciach umenie prekonávalo generačné rozdiely

Prehliadka interpretov so zrakovým postihnutím Sečovce 2018 priniesla pestrý program.

Štvrtok 23. a piatok 24. augusta sa v Sečovciach niesli v znamení odovzdávania a výmeny skúseností, prekonávania generačných

rozdielov prostredníctvom umenia a podpory rozvoja nadania a talentu amatérskych interpretov so zrakovým postihnutím.

Krajská rada Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska Košice a základná organizácia č. 38 Trebišov neporušili dlhoročnú tradíciu a aj tento rok usporiadali v Mestskom kultúrnom stredisku celoslovenskú hudobnú prehliadku Sečovce 2018. Doteraz na nej vystúpilo vyše 500 nevidiacich a slabozrakých umelcov, hostitelia už vítali aj Poliakov, Maďarov či Rumunov.

Pestrý program

Dvojdňové podujatie odštartovali priestorové a zvukové skúšky, nasledovali diskusie o najvhodnejších zostavách skladieb a po konzultáciách a nevyhnutnej generálke sa šlo naostro.

Sálu si ako prvý podmanil nezameniteľný barytón Petra Stašáka, ktorý sa na červených koberecoch nielen slovenskej, ale aj zahraničnej hudobnej scény pohybuje už niekoľko desiatok rokov.

Odznali najväčšie hity jeho popovej tvorby, dokonca i duetá s Dominikou Kleisovou, známou herečkou a speváčkou. Obaja sú s nevidiacimi a slabozrakými Košického kraja úzko spätí – akcií, na ktorých nám spríjemňovali atmosféru, bolo neúrekom.

Folklór hral prím

Prehliadku interpretov so zrakovým postihnutím otvorili dámy zo skupiny Nádej z Michaloviec, ktoré sa stretávajú už pätnásť rokov.

Túžba nedať ľudovej hudbe vymiznúť ich zaviedla aj do Českej republiky a Maďarska, kde na úrovni reprezentovali zemplínske tradície. Ľudový súbor Radosť z Nitry či zástupkyne Živeny z Moldavy nad Bodvou sa takisto nedali zahanbiť. Na svojom konte majú niekoľko ocenení z rôznych folklórnych festivalov, dokonca sa môžu popýšiť vydaným CD.

Sólo si vychutnali Božena Krajkovičová zo Sečoviec, ktorá už vystupovala na viacerých prehliadkach pre ľudí so zrakovým postihnutím, ako spevák sa predstavil učiteľ hry na gitare v ZUŠ v Košiciach Ladislav Ballay, ale, ako sa patrí, príkladom šiel aj organizátor podujatia Jozef Tutko zo Sečoviec, ktorého láska k hudbe sprevádza od malička a už niekoľko desaťročí hrá v rôznych kapelách.

Popovou hudbou vystriedali folklór Lucia Štefaniková zo Sečoviec, skupina JoMaT zo Sečoviec, ktorá tohto roku oslavuje tridsiatku, a country zoskupenie Tarin zo Solčian.

Posledné slovo prenechajme organizátorovi

„Táto prehliadka začala už pred rokom, keď sme sa v našej základnej organizácii rozhodli usporiadať už 17. ročník prehliadky v speve a hre na hudobný nástroj,“ priblížil nám pozadie Jozef Tutko.

Príprave predchádzalo oslovovanie sponzorov a zháňanie financií. Primátor Sečoviec Jozef Gamrát prevzal nad prehliadkou patronát, Mestské kultúrne stredisko poskytol na dva dni zadarmo a každému účinkujúcemu daroval knihu o histórii Sečoviec.

Ďalšou cenou bola publikácia o krásach Zemplína od Miroslava Hvizdoša z Prešova.

Samozrejme, ani tento rok nechýbal diplom. Mesto Trebišov a jeho primátor Marek Čižmár nám na dofinancovanie podujatia poslali na účet 350 eur. S Krajskou radou (KR) ÚNSS Košice organizátori dohodli, že aj tento rok do toho pôjdu spolu a podali žiadosť do grantového programu.

„Chcel by som sa poďakovať firme Rytmus z Kežmarku, ktorá sa postarala o ozvučenie prehliadky. Dokumentárne spracovanie podujatia zabezpečili spoločnosti z Košíc a internetová TV Trebišov, fotografický materiál zhotovil Kristián Brinda, strava a občerstvenie bola v rukách Evy Matovej zo SportCaffe Sečovce. Ďakujem aj hosťom, ktorí nás poctili svojou prítomnosťou: členke Ústrednej rady ÚNSS Dušane Blaškovej, predsedovi KR ÚNSS Košice Milanovi Sabovikovi, sekretárke KR ÚNSS Košice Lenke Kulíkovej, členke KR ÚNSS Košice Margite Gyórgyovej, vedúcej KS ÚNSS Košice Zuzane Mihályovej, našej bývalej vedúcej Terézii Petyovej a pani Dankovej zo Sobraniec. Srdečne ďakujem Lucii Štefanikovej, ktorá tak ako po minulé roky moderovala našu prehliadku, a jej dvom pomocníčkam Michaele Ducarovej a Zuzane Feckovej. Vystúpenie Petra Stašáka a Dominiky Kleisovej bol zážitok na celý život, zvlášť si vážim, že speváci takýchto kvalít poctili našu prehliadku bez nároku na honorár, za čo im dvom zo srdca ďakujeme a do ďalších rokov im prajeme veľa zdravia a šťastia. Veľké ďakujem patrí v neposlednom rade aj deviatim súborov a jednotlivcom (spolu 21 účinkujúcim), ktorí sa nedali zahanbiť a snažili sa napodobniť našich hudobných hostí. Poviem vám, bolo to krásne vidieť toľko šťastných ľudí. Bolo to veľa starostí, priznávam, pripraviť takúto prehliadku, ale podarilo sa nám to a účinkujúci i hostia boli u nás v Sečovciach veľmi spokojní. Všetkým vám ďakujem, priatelia,“ dodal Jozef Tutko.

Dušana Blašková

Slepecké trapasy

autorská a čitateľská súťaž o ceny – 2. kolo.

Máme tu päť posledných tohtoročných trapasov, v šiestom čísle budeme hľadať absolútneho víťaza z pomedzi víťazov jednotlivých kôl. Preto, kým sa oboznámime s výsledkami tretieho kola, pripomeňme si pravidlá súťaže.

1. Jedna osoba resp. jeden e-mail = jedno hlasovanie v každom kole.
2. Každý hlasujúci má k dispozícii tri body, ktoré ľubovoľne prideli jednotlivým príbehom, to znamená, že môže svoje 3 body dať jednému príbehu, alebo trom príbehom prideliť po 1 bode, prípadne jednému príbehu dať 2 body, druhému 1 bod.
3. Text hlasovania: číslo a názov príbehu, počet bodov. K tomu hlasujúci pridá svoje meno, priezvisko, adresu a telefonický kontakt.
4. Kto zahlasuje anonymne alebo prideli vyšší počet bodov ako 3, jeho hlas je neplatný.
5. O víťazovi kola čiže finalistovi rozhoduje počet získaných bodov. V prípade rovnosti bodov víťazí príbeh, ktorý oslovil väčší počet hlasujúcich, to znamená, že od troch po jednom bode je viac ako tri body od jedného. Keď ani toto kritérium nerozhodne, postupuje celé víťazné duo, či trio atď. Víťazný príbeh bude odmenený vecnou cenou
6. Vecnú cenu získa v každom kole aj vylosovaný hlasujúci.
7. O absolútnom víťazovi rozhodnú opäť čitatelia vo finálovom kole rovnakým spôsobom hlasovania. Vo finále už odmeníme troch hlasujúcich a adekvátne aj absolútneho víťaza.
8. Hlasovať môžu aj autori príbehov, nemôžu však hlasovať za svoj príspevok - trapas.

A teraz sľúbené výsledky

Najvyšší počet bodov (spolu 12) získal príspevok Silvie Milošovičovej s názvom V reštaurácii. Ak ste ho nečítali, autorka v ňom opísala svoje peripetie s kokakolou, pohárom na sviečku a s vidličkami v reštaurácii počas dovolenky v Podhájskej. Príspevok sa stal v tomto kole absolútnym víťazom.

Po bode získali príspevky Nekecajte mi do toho, Labroš Pažroš, Uterák a Pohľadkanie.

Toto kolo žiaľ pre zdravotné ťažkosti nemohol krásne okomentovať svojím jedinečným spôsobom Jožko Zbranek. Prajeme rýchle zotavenie!

Nové príspevky

16 Neviditeľné dvere

Písala som bakalárku a potrebovala som si skočiť do knižnice pre jednu knihu. Knižnica vyzerala až príliš prístupná alebo skôr prítulná pre slabozrakých, pretože po prechode cez obyčajné vchodové dvere mi zrazu vlepili facku sklenené dvere. Vyzerala to, akoby ma zastavilo silové pole. Nebojte sa, nič sa mi nestalo, náraz nebol silný, len som sa cítila trápne. Po sekunde som si začala uvedomovať čo sa stalo a tiež som na dverách zbadala aj kovovú kľučku, ktorá mi pomohla dostať sa z tej priepasti.

Keď som išla naspäť, dávala som si väčší pozor. Vedela som, že dvere tam sú, že sú sklenené, priehľadné a že majú kovovú kľučku. Prišla som rýchlo a seabedome k dverám a snažila som sa nahmatať kľučku. Nebola tam. Ponáhľala som sa, pretože za tými sklenenými dverami stal pán, ktorý sa snažil dostať dovnútra. Vyzerala som, akoby som vo vzduchu chytala molekuly kyslíka. Nevšimla som si, že dvere ten pán, ktorý stál oproti mne, otvoril a čakal kým sa „odtrepem“ na stranu alebo vyjdem von.

Nakoniec to pán za otvorenými dverami nevydržal, jednou rukou pustil kovovú kľučku a vošiel do knižnice. Ten pocit, keď sa snažíte otvoriť neviditeľné otvorené dvere...

(IV)

17 Komentovaný film

Na jednej duchovnej obnove mi spolužiačka komentovala kreslenú rozprávku. Ešte pred premietaním nám povedali, že rozprávka sa volá Automat.

Vyzeralo to asi takto: „Doniesli si krabicu. Niečo v nej majú, ale neviem čo...“

Ja som poznal názov rozprávky, tak som sa logicky opýtal: „Žeby automat?“

Spolužiačka reagovala: „Fakt, ako vieš?“

(or)

18 Čiapka

Na pošte čakám na asistentku. Zavolala som taxík a kým Linda vybaví, čo potrebuje, auto príde. Je zima a tak si v chodbičke pred poštu sadnem na chodítko, v ruke čiapku a čakám. V tom - zľahka sa mi ruky niekto dotkne a ide ďalej. Neriešim to, veď ľudia chodia okolo ... Prichádza Linda a že: „Už nás čaká taxík, zoberiem ti čiapku, tašku a podme“. Zloží chodítko do kufra a už v aute mi hovorí, že dobrý nápad, uložiť si peniaze na taxík do čiapky. Nechápem, o čom hovorí, až mi oznámi, že v čiapke som mala dvojeurovku. Smejem sa, až plačem.

Keďže taxikár bol starý známy tak som hneď v aute vysvetlila, ako sa tam tá minca dostala - ten dotyk čejši ruky nebol náhodný, človek sa ma nechtiac dotkol vtedy, keď mi hodil do čiapky mincu.

(eka)

19 Povely

S vodiacim psom spolupracujeme asi tak, že ja mu dávam stručné povely, prípadne pochvaly... Často sa mi stáva, že môj monológ psíkovi si privlastnia okoloidúci dvojnohí tvorovia.

Aj minule si to hasíme do roboty. Pochválím Ivorka : „Dobre!“ A oproti mne sa ozve: „Dobré ráno!“ Alebo nedávno dám Ivovi povel : „Obíď vpravo!“ A pani na to: „Veď ja ťa obídem.“ Haha! Ešte som aj za nevychovanú bola, že som jej tykať začala.

Snežienka

20 Žobrák

Na stránkach našich časopisov sa neraz objavujú rozprávania zrakovo postihnutých o ich skúsenostiach so žobrákmi. Nuž takéto stretnutia nikdy nie sú príjemné, avšak pozor, nikdy neviete, ako si život s vami zažartuje.

Keď som ešte študoval na vysokej škole, cestoval som pravidelne vlakom do Bratislavy a späť. Na stanicu som prišiel so sprievodcom alebo aj sám, kúpený cestovný lístok som si vždy odložil do priehradky v mojom „dokladovníčku“, po nastúpení do vlaku založil do uší slúchadlá od walkmana a cesta rýchlo ubiehala. Skrátka, systém a rutina.

Jedného dňa sa však viaceri mojich spolužiakov rozhodlo cestovať domov, preto sme sa na stanicu vybrali spoločne a tam už nasadali každý na svoj vlak. Ten môj šiel prvý, preto som bol najviac nervózny a bál sa, že kvôli zdržaniu, ktoré moji pohodoví spolužiaci dokázali

vyrobiť už na internáte, vlak azda ani nestihnem. Ale podarilo sa. Na stanicu sme ako veľká voda dobehli v poslednej chvíli a vlak som stihol aj vďaka tomu, že jedna zo spolužiačok bežala napred a rýchlo mi kúpila lístok, ktorý mi vložila do „dokladovníčka“. Už len naskočiť na vlak, zamávať ostatným a ide sa domov. Usadil som sa, založil slúchadlá a svet okolo prestal existovať.

Keď prišiel sprievodca, rutinne som vytiahol doklady a z nich cestovný lístok, ktorý som mlčky odovzdal. Sprievodca mi ho po chvíli rovnako mlčky vrátil a ja som mohol pokračovať v čítaní zvukovej knihy. Príbeh by sa tu mohol skončiť a navždy by ostal bez pointy, keby si práve náš vlak nevyhliadol revízor.

Po asi pól hodinke sa dvere kupé znova otvorili a do kupéčka zaznel prísny hromový hlas: „Revízia! Cestovné lístky prosím“.

Nič sa nedeje. Opäť vytiahnem dokladovníček, z neho lístok a bezstarostne ho podávam revízorovi. Ten mi ho však vzápätí vracia s namosúreným konštatovaním: „Toto nie je cestovný lístok.“

„Čože? Ako je to možné?“ Hovoril som si v duchu a možno dokonca aj nahlas. Vrátený kus papiera som odložil bokom a začal v dokladovníčku zúrivo hľadať niečo, čo by sa mohlo podobať cestovnému lístku. Našiel som papier podobného formátu a keď som ho podal netrpezlivému revízorovi, ten naň spokojne udel pečiatku a vrátil mi ho so slovami: „V poriadku.“

Cesta pokračovala už bez problémov, no mne celá situácia vrtala v hlave. Čo som to vlastne podal revízorovi? A ak to nebol cestovný lístok, prečo mi ho sprievodca predtým vrátil a neupozornil ma?

Doma som celú historiku vyrozprával manželke a poprosil ju, aby sa na onen domnelý lístok pozrela. Vzala ho do ruky a začala čítať:

„Som od narodenia hluchonemý, nikdy som nepočul hudbu, štebot vtákov ani hlas mojich detí. Ak môžete, prispejte mi, prosím, sumou aspoň 50 korún.“

Jaaasne. Papierik, ktorý mi pred pár mesiacmi strčil do ruky akýsi žobrák vo vlaku. Ja som ho vtedy len mechanicky zastrčil do dokladovníčka a pustil z hlavy. Teraz sa akýmsi čachrovaním mojej spolužiačky dostal tam, kde inokedy mávam lístok. Nevedel som či sa mám chytať za hlavu alebo smiať z toho, ako som sa sám stal nedobrovoľne žobrákom. Dodnes však ďakujem Pánu Bohu za to, že onen sprievodca mi tento akože lístok iba mlčky vrátil a nepriložil k nemu 50 korún ako príspevok

hluchonemému. Odvtedy si radšej lístky do dokladovníčka odkladám sám.

Štefan Kiss

Spracoval Josef Zbranek a (red)

Sedemdesiat rokov mala...

„Si jedinečná, výnimočná a nenahraditeľná.“ Takéto slová sa počúvajú dobre v každom veku. Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu (SKN) si ich na nedávnych oslavách svojej sedemdesiatky vypočula niekoľkokrát.

Ak by ste si chceli urobiť obraz o minulosti, prítomnosti, službách a rozvoji Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu (SKN), stačilo by si vypočuť komplexný príhovor jej súčasného riaditeľa Františka Hasaja. Mnoho faktov prítomní na nedávnych oslavách poznali, veď išlo zväčša o bývalých a terajších zamestnancov knižnice.

A tak len pripomeňme, že SKN má už napríklad zdigitalizované takmer všetky svoje produkty. Zreorganizovala si sklady, zrekonštruovala budovu na Námestí Majstra Pavla a vytvorila tam pre čitateľov komunitný priestor, kde sa radi zdržia aj dlhšie, než ako to velí bežný výpožičný čas.

Svet na dotyk

Faktografické informácie riaditeľa SKN o počte bodových či zvukových kníh vhodne doplnil dokumentárny film Svet na dotyk, ktorý iniciovala SKN, jeho vznik podporilo Ministerstvo kultúry SR a premiéru mal práve v deň osláv jubilea SKN. Filmu zatiaľ chýba audiokomentár, no časom ho určite bude mať, sľúbil šéf SKN.

Oslavy neobišla ani ministerka kultúry Ľubica Laššáková. Nečudo, veď ako niekdajšia zamestnankyňa Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici sa s Matejom Hrebendom, presnejšie s jeho plastikou, vo vestibule zdravila denne. Okrem toho ako moderátorka Slovenského rozhlasu načítavala pre nevidiacich. Konkrétne spomenula rozprávku Popolvár.

Záslužná, užitočná, inovatívna, ústretová a potrebná. Takéto prívlastky zvolil v súvislosti s činnosťou SKN Predseda Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska Branislav Mamojka. Vo svojom príhovore zdôraznil potrebu rozvíjania braillovskej gramotnosti. Bodové písmo

štatisticky zo svojich pozícií pravdepodobne ustupuje, ale stále je dôležité ako komunikačný nástroj, pre prácu s náročnými, napr. matematickými textami, pri notovom zápise a prítomné je aj na verejných miestach, na liekoch, výťahoch a inde.

Z iného pohľadu sa na aktivity SKN pozrel predseda Asociácie slovenských knižníc Ondrej Látka. SKN získala niekoľko cien za svoj web, za digitálnu knižnicu a mimoriadne veľakrát bola spomenutá aj v časopise Asociácie slovenských knižníc.

Pozdrav od susedov

Asi tak by sa dal nazvať prejav riaditeľky Spojenej školy internátnej v Levoči Šarloty Múdrej. SKN pre školu tlačí a nahráva detské časopisy. Blízko sem majú aj školáci, pre ktorých pracovníčky SKN už niekoľko rokov pripravujú čitateľskú súťaž Sovička.

Zuzana Labajová z Rehabilitačného strediska pre zrakovo postihnutých zase pripomenula, že SKN pomáha pokryť informačné potreby aj pre dospelých a neskôr oslepnutých čitateľov.

A ako vnímajú knižnicu predstavitelia ďalších spolupracujúcich inštitúcií? Tak napríklad za mesto Levoča prehovorila zástupkyňa primátora Lýdia Budziňáková. Hoci okolo budovy SKN chodí už štyri desaťročia, komplexnosť služieb, ktoré knižnica poskytuje, si uvedomila až teraz. Zato jej neuniklo, že riaditeľ SKN František Hasaj je v Levoči asi jediný, ktorému dovolenku podpisuje priamo ministerka kultúry.

Mária Novotná, riaditeľka Spišského múzea so sídlom v Levoči, ktoré je pracoviskom Slovenského národného múzea, si zase spomenula, ako ju po prvýkrát navštívil vtedajší riaditeľ SKN Jaroslav Michal Kacera a vyslovil prekvapivú požiadavku, aby pre nevidiacich v múzeu pripravili výstavu orientovanú na zbrane.

Nakoniec sa aj uskutočnila pod názvom Zbrane, strelci, puškárske remeslo a po nej nasledovali ďalšie. S exponátmi sa tu nevidiaci návštevníci mohli oboznámiť hmatom a nechýbali ani katalógy s reliéfnymi obrázkami.

Z radu týchto výstav spomeňme celoslovensky asi najznámejšiu o Majstrovi Pavlovi z Levoče, ktorá bola minulého roku uvedená na Bratislavskom hrade.

Jánošík alebo pravda je len jedna

Oslavami SKN šarmantne a profesionálne sprevádzala Jana Dolanská, ktorá pre nevidiacich už viac ako tri desaťročia skvele načítava zvukové knihy. Celý sviatočný deň účastníci prežili v levočskom divadle, takže popoludní sa už priam žiadalo nejaké divadelné predstavenie. Prišli ho predviesť herci Spišského divadla.

Vo vizuálne i zvukovo pôsobivej hre J. Mokoša Jánošík alebo pravda je len jedna identifikovali nevidiaci čitatelia zvukových kníh aj svojich obľúbených načítavateľov Katarínu Turčanovú a Pavla Pivka. No a potom nás už zabávala goralská kapela Zamiškovci.

V neformálnych rozhovoroch si účastníci pripomínali známe skutočnosti, ale aj rôzne knižničné legendy. Ach, keby múry vedeli rozprávať... Alebo radšej nie?

Cestou domov som si v prázdnych levočských uliciach potichu nôtil: „Sedemdesiat rokov mala, a predsa to vydržala.“ V záujme nás nevidiacich dúfam, že to SKN vydrží ďalších „mnoha let. Živjo!“

Michal Herceg

DÚHA

DÚHA – Časopis pre nevidiacich a slabozrakých občanov so sociálnym zameraním a s prílohou o kultúre a umení DÚHOVKA

Periodicita: dvojmesačník

Vydavateľ: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Sekulská 1, 842 50 Bratislava

IČO: 00683876

ISSN 1339-1755

Redakcia: Dušana Blašková, Josef Zbranek, zodpovedná redaktorka – Halka Tytykalová (duha@unss.sk)

Grafika a tlač: Starion, s. r. o.

Registrácia: Ministerstvo kultúry SR, EV 4496/11

Príspevky posielajte písomne na adresu Úradu ÚNSS, Sekulská 1, 842 50 Bratislava alebo e-mailom na: duha@unss.sk.

Uzávierka nasledujúceho čísla: 30. novembra 2018

Realizované s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (DÚHA) a s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (DÚHOVKA)